

NEDERLANDSE BAARDKUIFHOENDERS

door A. Boks, Liedererf 20, 7364 BG Lieren

Dit is het ras waarmee meer dan een halve eeuw de naam van de grootmeester op het terrein van de Nederlandse hoenderrassen, erelid van de Nederlandsche Hoenderclub, de heer J.A. Peters te Rozendaal is verbonden. Centraal in zijn fokkerij staan de zilverzwartgezoomden alhoewel hij alle kleurslagen van dit ras in de loop van de jaren heeft gefokt.

Daarnaast zijn er meer fokkers van dit ras die al jarenlang tot de vaste inzenders op onze tentoonstelling behoren. We zullen echter geen namen noemen om niet het risico te lopen iemand te vergeten.

In dit verhaal hopen we duidelijk te maken waarom de Nederlandse Baardkuifhoenders in staat zijn fokkers jaren aan zich te binden. Helaas is het maar een klein groepje. Het aantal fokkers van dit ras is in de afgelopen jaren stabiel gebleven maar hun aantal is in verhouding tot de fokkers van veel andere rassen gering. In het tentoonstellingsseizoen 1982-1983 was dit het Nederlandse hoenderras met de minste inzenders, namelijk 15. Terwijl de meeste andere Nederlandse hoenderrassen in de afgelopen 5 jaren een (sterke) toename van het aantal inzenders lieten zien, stabiliseerde zich dit bij de Nederlandse Baardkuifhoenders. Alleen hun nauwe verwanten de Hollandse Kuifhoenders deden het nog slechter, hierbij liep het aantal inzenders terug.

Geschiedenis van het ras

Dit is het ras uit de groep Nederlandse hoenders met kuif en/of baard dat als laatste door de Nederlandsche Hoenderclub in de rij van de Nederlandse hoenderrassen is opgenomen, namelijk in september 1925. Dit hield tevens een naamsverandering in. Tot dat tijdstip werden ze aangeduid als Padua's, een naam die ze jaren na 1925, naast de nieuwe naam, hebben behouden. Een naam die trouwens in Duitsland nog steeds aan de Nederlandse Baardkuiven wordt gegeven, daar geldt nog steeds de naam Paduaner. Vanwaar deze naam?

Dit hangt samen met het feit dat omstreeks 1600 de Italiaan Aldrovandi een aantal hoenderrassen beschreef en afbeeldde waaronder ook kuifhoenders. Hij beschreef en beeldde een ras af dat was voorzien van een kuif en een baard welke hij Patavonians noemde. Hiervan zei hij:

"Er zijn onder onze hoenders enkele grotere dieren aanwezig die gewoonlijk Patavonians worden genoemd. De haan is zeer mooi en voorzien van 5 kleuren: zwart, wit, groen, rood en geel. Het gehele lichaam is zwart. De hals is bedekt met zeer witte veren. De vleugels en de rug zijn gedeeltelijk zwart en gedeeltelijk groen. De staart heeft dezelfde kleur, maar de basis van de veren is wit. Enkele vleugelveren zijn ook wit. De kop heeft een mooi stel veren (krullen); wit aan de basis. Rode vlekken omgeven de ogen. De kam is klein; de snavel en de poten zijn geel. Behalve het wit van de oren is de hen verder geheel zwart tot groen van kleur. De poten zijn geelachtig van kleur; de kam, zeer klein, enigszins rood van kleur."

Opvallend is dat over de vorm van de kam en de grootte van de kuif en baard niets wordt gezegd. Uit de tekening blijkt dat de kam bladervormig was zoals bij de huidige Houdans. De beschrijving en de tekeningen bekijkend zijn we van mening dat deze dieren aanmerkelijk minder op onze huidige Baardkuifhoenders leken dan de door onze zeventiende eeuwse Nederlandse schilders afgebeelde dieren met kuif en baard.

Waar kwamen deze dieren met kuif en baard dan wel vandaan? In ons verhaal over de Brabanters (Avicultura, julinummer 1984) hebben we hierover gezegd dat deze dieren vermoedelijk afkomstig zijn uit het in de Middeleeuwen tot Polen

behorende deel van West Rusland of in ieder geval zijn aangevoerd via de in dit gebied gelegen havenplaats Nowgrad.

Volgens Dürigen leken de Sultanhoenders het meest op de stamouders van onze hoenders met kuif en/of baard. Hierbij heeft hij waarschijnlijk de Sultanhoenders op het oog, die nog niet de invloed van de Zijdehoenders hadden ondergaan waardoor ze kleiner en anders van type zijn geworden.

Vergeleken met de dieren uit de zeventiende eeuw hebben de Baardkuifhoenders in de loop van de tijd de nodige veranderingen ondergaan. Zoals al vaker is opgemerkt bij de beschrijving van andere rassen uit de groep van dieren met kuif en/of baard, is ook dit ras in de loop van de tijd kleiner geworden. Daarentegen zijn andere kenmerken "verbeterd" tenminste als we vanuit tentoonstellingsoogpunt praten. Onze huidige gezoomde dieren zijn ontstaan uit dieren die getoept waren terwijl ook de kuif een veel fraaiere vorm heeft gekregen. Veel oude afbeeldingen laten kuifhoenders zien waar met name bij de hanen de kuif volledig uiteenvalt.

Hoe zien de Nederlandse Baardkuifhoenders eruit?

We willen hierbij niet een uitvoerige beschrijving van de raskenmerken geven, die vindt u in onze standaard, maar we beperken ons tot een aantal hoofdkenmerken.

Het type komt in grote lijnen overeen met dat van veel landhoenders maar het lichaam is wat langer en bovendien zijn de Baardkuifhoenders wat groter dan de meeste landhoenders. Dit laatste ondanks het feit dat de Baardkuifhoenders zelf kleiner zijn geworden in de loop van de tijd.

Belangrijke kenmerken zijn verder, zoals uit de naam reeds blijkt, de kuif en de baard. De kuif behoort rond en de baard min of meer driedelig van vorm te zijn. Belangrijke hoenderkenmerken, namelijk de kam en kinlellen, ontbreken. Hierin onderscheidt het Baardkuifhoen zich van de Franse Crêve Coeur een ras, dat afgezien van het gewicht, vrijwel op hem lijkt.

Aangezien in het verhaal van Aldrovandi over de pootkleur wordt gesproken, willen we deze even noemen. De kleur is namelijk leiblauw met uitzondering van die bij de koekoekkleurige dieren. Deze hebben vanwege de aanwezige kleurbelettende factor witte loopbenen.

Een speciaal kenmerk van de rassen uit de groep met kuif en/of baard zijn de opengesperde neusgaten. Dit kenmerk hangt samen met de aanwezigheid of de onderdrukte aanwezigheid van een tweehoornige kam.

Ook de oogkleur dient te worden genoemd, namelijk roodbruin, daar hieraan wel eens te weinig aandacht wordt besteed. De ogen zie je toch niet is een opmerking die we soms horen en door sommige Duitse auteurs zelfs schriftelijk wordt vastgelegd. Juist de ogen geven echter in veel gevallen een indicatie van de totale gezondheidstoestand van een dier.

(wordt vervolgd)